

УДК 657.6.012.16

Калабухова С.В., к.е.н., доц.

Кузьмінська О.Е., к.е.н., доц.

Київський національний економічний університет ім. В. Гетьмана

ЗАРУБІЖНІ ШКОЛИ СИСТЕМАТИЗОВАНОГО АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

Історія аналізу фінансової звітності датується кінцем минулого століття. Перші спроби аналізу фінансових звітів здійснено зарубіжними фахівцями, що працювали у сфері залізничного транспорту та запропонували розраховувати коефіцієнти операційних витрат для визначення витратомісткості операційної діяльності залізничної галузі з метою забезпечення конкурентоспроможності своїх підприємств. Також почали розраховувати коефіцієнти ліквідності фахівці у банківській сфері при проведенні кредитного аналізу позичальників.

Поява фінансових коефіцієнтів як передвісників формалізованої системи показників для аналізу фінансової звітності зумовлена тим, що інформація про суб'єкт господарювання, що звітує, є більш корисною, якщо її можна порівняти з подібною інформацією про інші суб'єкти господарювання, а також з подібною інформацією про той самий суб'єкт господарювання за інший період або іншу дату. Відтак, інформація фінансових звітів повинна бути перетворена в іншу форму так, щоби вона могла бути зіставною з попередніми звітними періодами та з іншими підприємствами. Коефіцієнти та відсотки для задоволення такої інформаційної потреби слугують дуже добре. Отже, більша частина історії аналізу фінансової звітності включає в себе розвиток таких базових інструментів, як фінансові коефіцієнти.

У вітчизняній фаховій літературі історичним аспектам виникнення аналізу фінансової звітності надається достатньо мало уваги. У зарубіжній практиці це питання розвинуто J. Horigan. У своїй праці він виокремлює п'ять відносно самостійних шкіл, що ідентифікувалися у процесі еволюції систематизованого аналізу фінансової звітності суб'єктів господарювання [1, с.251-252], що узагальнені у табл. 1.

Таблиця 1

Зарубіжні школи систематизованого аналізу фінансової звітності

Школа	Основна ідея, концепція
1	2
Школа емпіричних прагматиків (Empirical Pragmatists School) [Brown S., 1955; Foulke, 1955; Horigan, 1968]	Розробка системи показників для ретроспективного аналізу кредитоспроможності підприємства. Основний внесок представників цієї школи в теорію систематизованого аналізу фінансового стану полягає в тому, що вони вперше розраховували за даними бухгалтерської (фінансової) звітності різноманіття аналітичних коефіцієнтів, що стали корисними для прийняття управлінських рішень фінансового характеру. В основі знаходиться відбір таких індикаторів, що дають змогу посилити аналіз об'єктивними оцінками щодо реальної спроможності фірми розраховуватися за короткостроковими зобов'язаннями. Головним вважається коефіцієнт ліквідності
Школа статистичного фінансового аналізу (Ratio Statisticians School) [Wall A., 1919; Barnes, 1987]	Розробка системи середньогалузевих показників для порівняльного аналізу діяльності підприємств, використання статистичних прийомів обробки інформації. Базові засади дотримують позиції, що аналітичні коефіцієнти корисні лише тоді, коли існують критерії з граничними значеннями

Продовження табл. 1

1	2
Школа мультиваріантних аналітиків (Multivariate Modellers School) [Bliss, 1923]	Розробка системи показників для факторного аналізу фінансового стану підприємства на основі дедуктивного підходу, в основі якого лежить декомпозиція коефіцієнту ROI за моделлю DuPont; побудова імітаційних моделей фінансового стану. Базується на концептуально-методологічній основі, яка припускає твердий кореляційний зв'язок між окремими коефіцієнтами, що характеризують фінансовий стан та рентабельність поточної діяльності. З цієї школи народився сучасний напрямок збалансованої системи показників (BSC).
Школа аналітиків, що прогнозують ймовірність банкрутства (Distress Predictors School) [Smith R., Winakor A., 1930; Altman E., 1983]	Прихильники цієї школи фокусують увагу на аналізі минулих результатів з метою передбачення доцільності майбутніх подій. Розробка системи показників для перспективного аналізу фінансової стійкості підприємства, перспективного аналізу неплатоспроможності, моделювання взаємозв'язків між показниками фінансового стану для прогнозування ймовірності банкрутства.
Школа аналітиків фондового ринку (Capital Marketers School) [Ball R., Brown P., 1968; Beaver, 1989]	Розробка системи показників для прогнозування інвестиційної привабливості підприємства, ретроспективного аналізу ефективності інвестування, вибору оптимальної стратегії управління ризиками фінансових вкладень. З цієї школи народилися сучасна портфельна теорія, теорія CAPM.

Джерело: Складено з використанням [1, с.251-252]

Стосовно майбутнього розвитку напрямків та шкіл аналізу фінансової звітності зауважимо, що вони безсумнівно змінюватимуться разом з прагматичною галуззю знань – фінансовим обліком. Зокрема, зміщення акцентів на рух грошових коштів, дисконтування грошових потоків, оцінювання активів за справедливою вартістю більше ніж за історичною собівартістю, все це змінюватиме підходи до інтерпретації інформації фінансової звітності. До того ж, з розвитком інституціональної теорії, такі необлікові аспекти, як ринок акцій, якість персоналу, впливи зовнішнього бізнес-середовища гратимуть більшу роль в аналізі фінансової звітності, ніж традиційні показники: ліквідності, структури капіталу (фінансової стійкості), рентабельності.

Список використаних джерел:

1. Horrigan J.O. *Financial-Statement Analysis* / J.O. Horrigan // *The history of Accounting: an International Encyclopedia* / edited by M.Chatfield, R.Vangermeersch. – New York, 1996. - 1573 p.